

VORISLIK HUQUQIDA MEROS MASALASI

Qimatboyev Shavkatjon Furqatzoda

Namangan davlat universiteti yuridik fakulteti 3 bosqich talabasi

Annotatsiya: *Mulkdorning mulkiy huquqlari orasida tasarruf etish huquqi markaziy o'rinni egallaydi va mazkur huquq mulkdorning o'z vafotidan keyin unga tegishli bo'lgan mol-mulkning yuridik taqdirini bellashgini ham o'z ichiga oladi. Bunday tasarruf etish vasiyatnoma asosida amalga oshiriladi. Biroq vasiyatnoma qoldirish majburiyat emas balki, sub'ektiv huquq bo'lib, bu huquqni mulkdor amalga oshirmasligi ham mumkin.*

Kalit so'zlar: *Voris, mulk, mulkdor, huquq, vafot etgan shaxs, vasiyatnoma, meros, pensiya, nafaqa, yuridik.*

Kirish.

Vorislik huquqi - vafot etgan shaxs meros bo'yicha huquqlari va majburiyatlarining yuristlariga o'tish tartibini belgilovchi xuquqiy me'yorlar majmuasi; fuqarolik huquqining bir qismi. Fuqaroning vafotidan keyin vorislarga o'tadigan mol-mulki meros mulk hisoblanadi. Vorislik vasiyat (Vasiyatnoma) va qonun bo'yicha amalga oshiriladi. Meros tarkibiga meros ochilgan paytda meros qoldiruvchiga tegishli bo'lgan, uning o'limidan keyin ham bekor bo'lmaydigan barcha huquq va majburiyatlar kiradi. Ammo meros qoldiruvchining shaxsi bilan chambarchas bog'liq bo'lgan huquq va majburiyatlar, xususan yuridik shaxs hisoblangan tijorat tashkilotlari va boshqalar, tashkilotlarga a'zolik, ularda ishtirok etish huquqi; pensiya, nafaqa va b. to'lovlar olish huquqi; mulkiy huquqlar bilan bog'liq bo'lmagan shaxsiy nomulkiy huquqlar meros tarkibiga kirmaydi.

Meros mulkka bo'lgan huquq va uni bo'lish haqidagi da'volar qo'zg'atilgan bo'lsa, sudya meros qoldiruvchining vafot etganligi to'g'risida guvohnoma yoki uning nusxasi, merosga bo'lgan huquq to'g'risidagi guvohnoma, taraflarning merosxo'r ekanligini tasdiqlovchi hujjatlar (nikoh, tug'ilish, farzandlikka olganlik guvohnomalari, otalikni belgilangani haqidagi hujjatlar, vafot etganning qaramog'ida bo'lganligi to'g'risida turar joy organining ma'lumoti va boshqalar), meros mulkning ro'yxatga olinganligi va qiymati ko'rsatilgan dalolatnoma, meros mulkning vafot etgan shaxsga tegishliligi (inventarizatsiya byurosi ma'lumoti, oldi-sotdi, hadya, ayirboshlash, almashtirish shartnomalari, omonat daftarchalari, hisobvarag'idan ko'chirmalar va boshqa) haqidagi hujjatlarni taqdim etishni taklif qiladi. Zarur topilganda, bu hujjatlar, sudyaning o'zi tomonidan ham talab qilib olinishi mumkin. Meros qoldiruvchiga ta'minlab turish huquqiga ko'ra zimmalariga yuklangan ishlab chiqarishlarini ishlab chiqarishdan bo'yin tovlagan ota-onalar (farzandlikka olinganlar) va voyaga yetgan bolalar (farzandlikka olinganlar).[2]

Meros" tushunchasi ajdodlardan avlodlarga qolib kelayotgan o'tmish qoldig'i, ilmiy, adabiy, madaniy boylikni ham bildiradi.[1]

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Qonun bo'yicha yoki vasiyat bo'yicha voris ochilganidan keyin vafot etsa va uni olti oylik muddat ichida meros olish ulgurmasa, uning ulushini qilish huquqi uning qonun bo'yicha yoki vasiyat bo'yicha, agar u mavjud bo'lsa, vorislariga o'tadi. Vorislikning bunday tartibini qonun vorislikning o'tishi deb ataydi (FKning 1140-1- format). Vorislar vorislikning o'tishi tartibida merosni vorisning o'limidan keyin qolgan merosni qabul qilish uchun muddatga qabul qilib olishlari kerak. Masalan, K. 2018 yilda shimolda uzoq muddat xizmat safarida bo'ldi. Shu 5 dekabrda u uyiga qaytib keldi va 2018 yil 1 martda bobosi vafot etib, uning mol-mulkiga qonun bo'yicha otasi voris bo'lganligini bildi. Ularga, merosga egalikka kirishmagan K. ning otasi ham 2018 yil 12 iyulda vafot etdi va butun mol-mulkini o'g'liga vasiyat qilib qoldirdi. Otadan qolgan merosga voris bo'lish muddati K. uchun 2018 yil 12 oktyabrda yakunlangan, biroq uzoq muddatli xizmat safarini sud uch oylik muddat o'tkazib yuborilishida uzrli deb topib, K.ning vorislikka kirishish.

Meros ochilgunga qadar tuzilib bo'lgan va ochilgan vaqtda yuritilayotgan yuridik meros, davlat va fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlari ham vasiyat bo'yicha bo'lishlari mumkin.

Meros mulki merosning o'zini o'zi boshqarish organiga, davlatga yoki biror-bir shaxsning egaligiga o'z foydasiga to'g'ridan-to'g'ri to'g'ridan-to'g'ri notarial idoralarga berilgan merosga bo'lgan huquq to'g'risida guvohnoma berish rad etilsa, me roxso. ' r sudga shikoyat haqli. FKning 1146- versiyaga asosan merosga bo'lgan huquqlar guvohnomasi ochilgan kundan e'tiboran olti oy o'ziga beriladi. Ushbu o'rinda aytish joizki ayrim davlatlar merosni qabul qilish bo'yicha turlicha vaqt rejalashtirish. Jumladan, Ukraina FKning 1268- asosan, qonun merosni qabul qilib olish uchun olti oy muddat.

Xulosa.

Vorislik vasiyat va qonun bo'yicha amalga oshiriladi.

Qonun bo'yicha vorislik vasiyat mavjud bo'lmasa yoxud butun merosning taqdirini belgilamasa, shuningdek Fuqarolik kodeksida belgilangan boshqa hollarda amalga oshiriladi.

Meros ochilgan paytda meros qoldiruvchiga tegishli bo'lgan, uning o'limidan keyin ham bekor bo'lmaydigan barcha huquq va majburiyatlar meros tarkibiga kiradi.

Meros qoldiruvchining shaxsi bilan chambarchas bog'liq bo'lgan huquq va majburiyatlar:

- yuridik shaxs hisoblangan tijorat tashkilotlari va boshqa tashkilotlarga a'zolik, ularda ishtirok etish huquqlari, agar qonun yoki shartnomada boshqa hol belgilangan bo'lmasa;
- hayotga yoki sog'liqqa etkazilgan zarar uchun tovon undirish huquqi;
- aliment majburiyatlari tufayli yuzaga kelgan huquqlar va majburiyatlar;

- mehnat va ijtimoiy ta'minot to'g'risidagi qonunchilik asosida pensiya, nafaqa va boshqa to'lovlar olish huquqi;

- mulkiy huquqlar bilan bog'liq bo'lmagan shaxsiy nomulkiy huquqlar meros tarkibiga kirmaydi.

Meros qoldiruvchiga tegishli bo'lgan shaxsiy nomulkiy huquqlar va boshqa nomoddiy boyliklar merosxo'rlar tomonidan amalga oshirilishi va himoya qilinishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Burxanova L. M., Egamberdiyev E. X. O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA OILAVIY BIZNES BOZOR IQTISODIYOTI SHARTOTIDA IJTIMOY-IQTISODIY MUAMMOLARNI YECHISH YO'LI KATI //VIIA "Ijtimoiy-amaliy muammolar" konferensiyasi materiallari. mehnat munosabatlari", Rossiya Fanlar akademiyasi Uzoq Sharq federal tadqiqot markazining Ijtimoiy-iqtisodiy tadqiqotlar instituti tashkil etilganining 60 yilligiga bag'ishlangan. - 2019. - S. 121-123.

2. Boltayev M.S. Ixtiyori tibbiyoti sug'urta hayotining uziga xos xususiyatlari // Advokat ahborotnomasi - Huquqshunos xabarnomasi - Advokat xabarchisi - Toshkent, 2021. No 3. - B. 37-44 (12.00.00).

3. Eidinova E.B. Qonun va vasiyat bo'yicha meros. - M.: Yuridik adabiyot, 1984 yil.

4. https://uz.m.wikipedia.org/wiki/Vorislik_huquqi[1]

5. <https://uz.m.wikipedia.org/wiki/O%CA%BBzME>

6. Asadov, SFOGL (2021). FUQAROLIK-HUQUQIY MUNOSABATLARDA DAVLAT ISHTIROKI (DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK MISOLIDA). Sharq uyg'onishi: Innovatsion, ta'lim, tabiiy va ijtimoiy fanlar, 7(11), 789-799. <http://doi.org/10.24412/2181-1784-2021-11-789-799>[2]

7. Qozog'iston Respublikasining Fuqarolik kodeksi // https://kodeksy-kz.com/ka/grazhdanskii_kodeks_osobennaya_chast/1044.htm